

Bestyrelse (Møde i nationalparkbestyrelsen den 22. februar 2023)

22-02-2023 15:00 - 17:30

Danhostel Esbjerg, Gl. Vardevej 80, 6700 Esbjerg

Information:

Mødet finder sted fra kl. **15.00 til 17.30**. Der vil under mødet blive serveret kaffe/the, frugt og kage og der afsluttes med en let anretning kl. 17.30. **Bemærk at mødet starter senere end normalt.**

Deltagere:

Formand	Janne Liburd	
Varde Kommune (næstformand)	Preben Friis-Hauge	
Esbjerg Kommune	May-Britt Andrea Andersen Kallan	Afbud
Fanø Kommune	Marius Nielsen	
Tønder Kommune	Bo Jessen	
Danmarks Naturfredningsforening	Inger Jensen	
Friluftsrådet	Birgitte Loeff Schmidt	
Dansk Ornitologisk Forening	Marco Brodde	
Digelagene	Kresten Hansen	
Danmarks Jægerforbund	Jan Holm	
Danmarks Sportsfiskerforbund	Simon Simonsen	
Landbrug & Fødevarer	Esther Hoftijzer	Afbud
Naturstyrelsen	Ulrik Lorenzen	
Nationalparkrådet	Karen Boel Madsen	
Nationalparkrådet	Ole Mouritzen	Afbud
Nationalparksekretariatet	Peter Saabye Simonsen	
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfeld (Referent)	

Indhold

Punkt 1: Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)	1
Punkt 2: Brev fra Miljøministeriet om udpegning af nye bestyrelsesmedlemmer til Nationalparkfond Vadehavet – Orienteringspunkt (5 min.)	1
Punkt 3: Velkomstfolder bestyrelse og råd – Beslutningspunkt (10 min.)	2
Punkt 4: Årsrapport 2022 – Beslutningspunkt (10 min.)	3
Punkt 5: Evaluering – Beslutningspunkt (10 min.)	4
Punkt 6: Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til rådet – Be-slutningspunkt (15 min.)	5
Punkt 7: Økonomi – Beslutningspunkt (10 min.)	6
Punkt 8: Henvendelse til Miljøminister Magnus Heunicke – Orienteringspunkt (5 min.)	8
Punkt 9: Testcentre for havvindmøller, brev fra Kirkeministeriet – orienteringspunkt (5 min.)	8
Punkt 10: Snæbel rapport – Orienteringspunkt (5 min.)	9
Punkt 11: Nyt fra bestyrelse – Orienteringspunkt (40 min.)	10
Punkt 12: Nyt fra sekretariatet – Orienteringspunkt (10 min.)	13
Punkt 13: Eventuelt og meddelelser (5 min.)	14

Punkt 1: Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Janne Liburd byder velkommen og dagsordenen godkendes.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen godkender dagsordenen.

Referat:

Janne Liburd bød velkommen og orienterede om afbud. Herefter blev dagsordenen godkendt.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte dagsordenen.

Punkt 2: Brev fra Miljøministeriet om udpegning af nye bestyrelsesmedlemmer til Nationalparkfond Vadehavet – Orienteringspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalparkfond Vadehavet har, i lighed med bestyrelsen, modtaget et brev fra miljøministeriet om, at der forventes udpeget nye bestyrelsesmedlemmer 28. april 2023. Bestyrelsens siddende medlemmer bedes forholde sig til den nye situation og hver af de bestyrelsesmedlemmer, hvis bestyrelsesperiode egentligt var udløbet primo 2023, bedes også orientere den øvrige bestyrelse om de kan sidde perioden ud. Dette orienteringspunkt er placeret øverst på dagsordenen pga. dets betydning.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen tager orienteringen til efterretning og alle afgående bestyrelsesmedlemmer orienterer om de kan sidde den forlængede periode ud.

Referat:

Janne Liburd orienterede om brevet fra Miljøministeriet. Dernæst blev den siddende bestyrelse spurgt om de havde mulighed for at blive siddende til de nye bestyrelsesmedlemmer var udpeget.

May-Britt Andrea Andersen Kallan, Ole Mouritzen og Esther Hoftijzer havde forud for mødet tilkendegivet, at de kan sidde i bestyrelsen i den forlængede periode.

De fremmødte bestyrelsesmedlemmer bekræftede, at de havde mulighed for at sidde i den forlængede periode.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning og bekræftede, at de har mulighed for at sidde i bestyrelsen i den forlængede periode frem til 28. april 2023.

Punkt 3: Velkomstfolder bestyrelse og råd – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavets bestyrelse og råd står overfor at skulle skifte flere medlemmer. Normalt bliver medlemmerne orienteret via mail, men for at uddybe og tydeliggøre arbejdet i bestyrelse og råd, har sekretariatet udarbejdet 2 velkomstfoldere, en for bestyrelse og en for råd, som kort beskriver opgaverne,

kulturen, organisationen mv. Bestyrelsen vil blive bedt kommentere på de to velkomstfoldere og godkende dem med eventuelle rettelser.

Et led i 'velkomsten' er næste bestyrelsesmøde, som er lagt den 11. maj, som samtidig er den dag hvor bestyrelse, råd og sekretariat er inviteret til Naturmødet, hvor de andre nationalparker skulle dukke op og hvor der er flest politiske emner og politikere tilstede. Skal datoen fastholdes som bestyrelsesmøde? I positivt fald, kan turen op til Naturmødet benyttes til at arbejde med evaluering af Nationalpark Vadehavet, se pkt. 5? Eller skal der findes en ny dato til bestyrelsesmødet?

Næste led i 'velkomsten' er ekskursion med bestyrelse, råd og sekretariat den 1. oktober, men spørgsmålet er om det konflikter med at det også er nærmest helligdag for mange jægere? Og ekskursionen skal flyttes en uges tid?

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen godkender velkomstfolderne for bestyrelse og råd
- bestyrelsen fastlægger dato for næste bestyrelsesmøde
- bestyrelsen fastlægger dato for ekskursion

Referat:

Bestyrelsen blev bedt om, at kommentere på folderne.

Preben Friis-Hauge opfordrede til, at Nationalpark Vadehavets vision bliver skrevet ind i starten af dokumentet f.eks. umiddelbart efter indledningen/velkomstteksten. De øvrige i bestyrelse var enige heri.

Bestyrelsen udtrykte, at folderen er en rigtig god introduktion til arbejdet i bestyrelsen.

Næste bestyrelsesmøde er planlagt til at skulle afholdes samme dato som Naturmødet i Hirtshals. Janne Liburd foreslog, at bestyrelsesmødet flyttes. Bestyrelsen var enige og Preben Friis-Hauge foreslog, at næste bestyrelsesmøde flyttes til 17. maj, hvor overdragelsen til den nye bestyrelse finder sted. Det var de øvrige i bestyrelsen enige i.

Inger Larsen foreslog, at ekskursionen med bestyrelse, råd og sekretariat den 1. oktober bliver flyttet, da Danmarks Naturfredningsforening har et større arrangement ved Vadehavet samme weekend. Datoen for ekskursionen blev besluttet flyttet til 8. oktober.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte velkomstfolderne med tilføjelse af vision.
- Næste bestyrelsesmøde flyttes til 17. maj 2023.
- Ekskursionen flyttes til 8. oktober 2023.

Punkt 4: Årsrapport 2022 – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavet udgiver en årlig rapport, der gør status på økonomi, organisation, aktiviteter og resultater. Rapporten er en letlæselig fremstilling af vores arbejde, ligesom årsrapporten viser i hvilket omfang vi i det beskrevne år har realiseret målene i Nationalparkplanen.

Sekretariatet udarbejder også en anden og mere økonomisk-teknisk årsrapport til Naturstyrelsen/Miljøministeriet. Tallene herfra er inddraget i den mere populære version af årsrapporten.

Bestyrelsen bedes drøfte og godkende rapporten med eventuelle rettelser.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat indstiller at:

- bestyrelsen godkender årsrapporten

Referat:

Janne Liburd indledte med at forklare, at hun mener at testcentre for gigantvindmøller vil være en trussel for området og i øvrigt nationalparkens eksistens, hvorfor hun havde skrevet om det i forordet i Årsrapport 2022. Hun bad herefter bestyrelsen kommentere på årsrapporten.

Der var generel enighed om, at det er vigtigt, at testcentre er omtalt, da det kan have store konsekvenser for området og er en trussel mod nationalparkens og verdensarens eksistens.

Bo Jessen fortalte, at Tønder Kommune er positive over for vindmøller og har allerede mange opstillede vindmøller, men at de ikke er enige i de områder staten peger på.

Preben Friis-Hauge, som også er formand for det Rådgivende Udvalg for Vadehavet (populært kaldet RUV), orienterede om, at RUV har indsendt 2 bekymringsbreve til ministeren og at borgmestrene i de fire vadehavskommuner, efter et fællesmøde den 21. marts, vil sende et brev til kirkeministeriet. Han roste herudover årsrapporten, som tydeligt beskriver hvad vi laver.

Marco Brodde forklarede, at Dansk Ornitologisk Forening er positive overfor grøn omstilling, men at vindmøller mv. skal placeres rigtigt i forhold natur og andre forhold. Han nævnte også, at hensynet til fugle kun bør anvendes som argument imod vindmøller, hvis der er evidens for at der er problemer.

Simon Simonsen spurgte om der er læst korrektur på dokumentet og det sagde Peter Saabye Simonsen, at der ikke er, men at det vil ske når bestyrelsen har godkendt indholdet og at rapporten samtidig sættes grafisk op.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte udkast til Årsrapport 2022.

Punkt 5: Evaluering – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavet skal i gang med at evaluere vores indsats jf. (2007) Loven of Nationalparker. Det gør vi med afsæt i Plan for Nationalpark Vadehavet 2019-2024, hvor der skal redegøres for og evalueres på om planens aktiviteter fordelt på de seks indsatsområder er gennemført. Evalueringen vil endvidere tjene som afsæt for arbejdet med at lave en ny nationalparkplan i 2024. Da udpegningen af den nye bestyrelse trækker væsentlig længere ud end ventet, har sekretariatet brug for at få besluttet hvordan vi kan igangsætte evalueringen, og kvalificere denne, når størstedelen af bestyrelsesmedlemmerne udskiftes og derved kommer et hul i kendskabet til det NPV-sekretariat har arbejdet med. Der er flere måder det kan gøres på, hvor den ene er at gøre som da vi evaluerede tilbage i 2017. Det blev ultrakort foreslået på bestyrelsesmødet i december 2022. En anden måde er, at gøre det mindre omfattende ved i mindre omfang at købe ekstern hjælp og i højere grad inddrage bl.a. bestyrelse og råd i evalueringen f.eks. ved at udfylde et evalueringsskema og efterfølgende drøfte indfrielsen af de konkrete aktiviteter. Der afgives individuelt og/eller kollektivt en vurdering på en skala fra 1 til 5 på hver aktivitet. Et forslag til et sådan skema fremgår af bilag 5.2. og vil blive gennemgået på mødet. Der kan også være andre måder, som bestyrelsen opfordres til at foreslå.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat indstiller at:

- bestyrelsen vælger en metode til redegørelse og evaluering af NPV's aktiviteter i den igangværende nationalparkplanperiode.

Referat:

Janne Liburd forklarede, at Nationalpark Vadehavet står overfor en større opgave i forbindelse med redegørelse for og evaluering af den nuværende og udarbejdelse af den nye plan. Der skal gøres status på hvad vi er lykkedes med og samtidig vil det være klogt også at bruge evalueringen til at styrke den nye nationalparkplan. Fordi udskiftningen af bestyrelsesmedlemmer er udsat er der brug for at den siddende bestyrelse træffer nogle valg.

Peter Saabye Simonsen forklarede, at der i lov om Nationalparker ikke er krav til hvem der skal evaluere, eller hvordan det skal gøres. Derfor kan opgaven kan angribes ligesom sidst eller vi kan skære nogle af konsulenttimerne fra og gøre tingene lidt anderledes, herunder med øget brug af bestyrelse, råd og udvalg i workshops med et evalueringsskema.

Ved første evaluering i 2017 udførte sekretariatet en del af arbejdet, købte analyser ind og ekstern konsulenthjælp til at gennemføre en interview-runde, indsamle information til bestemte afsnit samt konkludere på evalueringen. Den model kan gentages. Men det er

også muligt at bestyrelse, råd og udvalg indgår i evalueringen, dvs. vurderer på indfrielsen af de indsatser som er nævnt skal gennemføres i vores nationalparkplan og at vi skærer noget af den eksterne konsulenthjælp fra.

Han tilføjede, at forskellen på denne gang og sidste gang er, at vi i dag har den evaluering som Miljøministeriet fik gennemført af Rambøll fra 2020, som i store træk siger, at vi har lavet det vi skal, det går fornuftigt, at vi har fået penge til for mange målsætningsområder samt at det er problematisk, at lovgivning stiller sig i vejen for, at vi kan lave natur på private arealer. Altså er det ikke et spørgsmål om vi ikke leverer det vi skal. Den præmis er vigtig for hele evalueringsindsatsen.

Dernæst er årsagen til at den siddende bestyrelse bedes forholde sig til evalueringen, at vi foreslår en evalueringsmodel med øget inddragelse af bestyrelse og råd – og dæmper indkøbet af konsulenttimer - så skal det ske inden de nye bestyrelsesmedlemmer ankommer, fordi det ikke vil være rimeligt at bede dem evaluere på noget de ikke kender til. Nationalpark Skjoldungernes Land har benyttet en lignende evalueringsform og den havde de været godt tilfredse med.

Jan Holm gjorde opmærksom på, at man kan få kritik af at evaluere eget arbejde og det derfor skal gøres korrekt, så evalueringen ikke er angribelig.

Bestyrelsen diskuterede valget af evalueringsmetode, og enedes om, at der med årsrapporter, ledelsesorienteringer samt evalueringsrapporter på en række konkrete projekter og aktiviteter vil være solid dokumentation til at understøtte modellen med egen-evaluering, og netop ved at så mange involveres i evalueringen vil validiteten være høj.

Janne Liburd orienterede om, at man i samarbejde med Danmarks øvrige nationalparker arbejder på at skabe en ensartet evalueringsform indenfor bæredygtige udviklingskriterier.

Peter Saabye Simonsen forklarede dernæst, at vi i første evalueringsrunde havde nogle solide drøftelser af hvor meget Nationalparkfond Vadehavet kan tage æren af i forhold til aktiviteter gennemført i området. Han nævnte, at der i økonomi tales om direkte, indirekte og inducerede effekter, hvilket er meget sammenligneligt med det vi skal forholde os til her, og at vi sidste gang kun inddrog de direkte effekter. Det kan vi stå på mål for og der bliver ikke hvisken i krogene, at vi tager æren for aktiviteter vi reelt ikke har trukket igennem. Det var bestyrelsen enige i.

Beslutning:

- Bestyrelsen var enige i at evaluere på den skitserede måde ved hjælp af workshops med bestyrelse, råd og eventuelt partnere, kombineret med analyser og undersøgelser, men færre konsulenttimer.
- Bestyrelsen var også enige i, at vi kun skal inddrage de effekter vi rettelig kan tage æren for.
- Bestyrelsen opfordrede til at der laves et fælles design for Danmarks nationalparker.

Punkt 6: Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til rådet – Be-slutningspunkt (15 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen skal drøfte de emner som rådet skal arbejde med på deres møder i 2023. Rådets primære opgave på første rådsmøde i marts vil være at konstituere sig. På mødet vil sekretariatet også orientere om arbejdet med at evaluere Nationalparkfond Vadehavets indsats for den igangværende planperiode, ligesom sekretariatet redegør for processen i 2024 med at udarbejde en ny nationalparkplan (2025-2030).

På bestyrelsesmødet i december 2022 blev følgende emner foreslået:

- Bidrag til Kulturudvalgets forslag til nyt projekt med "Fortællinger fra Vadehavet"

Derudover har rådet bedt om:

- Fagligt indlæg om no fence
- Opfølgning på testcentre havvindmøller i Nationalpark Vadehavet

Men på bestyrelsesmødet blev det også foreslået, at emnerne videregives til den 'nye' bestyrelse i den tro, på daværende tidspunkt, at der ville være en ny nationalparkbestyrelse i februar 2023. Det sker ikke og den 'nye' bestyrelse forventes først at være på plads fra 28. april 2023. Derfor skal den siddende bestyrelse fastlægge emner som rådet skal arbejde med på de første to møder i 2023 med det lille forbehold, at emnet/emnerne for det andet møde måske når at blive justeret af den 'nye' bestyrelse.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat indstiller at:

- bestyrelsen beslutter de emner som rådet skal arbejde med

Referat:

Bestyrelsen blev bedt drøfte, hvilke emner rådet skal arbejde med i 2023, da den nye bestyrelse først tiltræder i april, dog med det for øje, at rådet skal konstituere sig på det førstkommende møde og at de skal være en del af evalueringen.

Karen Boel Madsen kunne ikke pege på yderligere opgaver til rådet. Hun kunne fortælle, at der var tilfredshed med de foreslåede emner og med samarbejdet. Simon Simonsen foreslog, at rådet får mulighed for at forholde sig til årsrapporten som et orienteringspunkt, særligt henset til evalueringsfasen. Dette bakkede bestyrelsen op om. Peter Saabye Simonsen nævnte, at Rådet får årsrapporten tilsendt og den indgår på dagsordenen til rådmødet.

Bestyrelsen bad om lige at blive opdateret på, hvordan udpegningen af rådsmedlemmer foregår.

Rådets medlemmer sidder ikke i en fast periode, som bestyrelsens medlemmer. Rådets medlemmer udpeges løbende af deres bagland/organisation. Under det første møde i en ny (bestyrelses-)periode konstituerer rådet sig med formand, næstformand samt repræsentanter til bestyrelsen.

Marco Brodde forklarede, at Fanø Kommune er i proces med at udpege nye medlemmer til rådet, da der ikke er et lokalråd på øen.

Beslutning:

Bestyrelsen ønskede at rådet arbejder med følgende emner på de kommende møder:

- Konstituering
- Introduktion til evaluering og årsrapport
- Bidrag til "Fortællinger fra Vadehavet"
- Ønskede emner.

Punkt 7: Økonomi – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Sekretariatet vil orientere om regnskab 2022. Bestyrelsen bedes forholde sig til regnskabet og årets resultater. I skrivende stund vides ikke om det endelig regnskab for 2022 er endeligt godkendt af Naturstyrelsens regnskabsafdeling og videresendt til Moderniseringsstyrelsen.

Derefter vil sekretariatet kort orientere om budget 2023-2025. Budgetterne tager afsæt i budgettet som blev vedtaget på bestyrelsens økonomimøde i september 2022 og på bestyrelsesmødet i december 2022.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat indstiller at:

- bestyrelsen godkender regnskab 2022 og budget 2023-2026.
- bestyrelsen beslutter den foreslåede gruppering af opgavenumre

Referat:

Bestyrelsen blev bedt om at kommentere på regnskab 2022.

Peter Saabye Simonsen fortalte, at der i det fremsendte regnskab havde været en mindre difference, som er fundet og rettet. Der er også fundet en teknisk løsning på balanceposten. Så samlet set burde årsrapporten være færdig. Peter Saabye Simonsen roste Naturstyrelsens regnskabsafdeling for godt samarbejde som ofte er præget af korte tidsfrister.

Bestyrelsen godkendte regnskabet.

Peter Saabye Simonsen forklarede dernæst, at de fremlagte budgetter for 2024-2026 er de samme som fremlagt i december og september. Budgettet for 2023 har en difference i forhold til det fremlagte budget i december, da der er fakturaer der ikke nåede at komme ind i 2022-regnskabet, som derfor overflyttede til 2023. Der skal derfor bruges endnu flere penge i 2023 og budgettet andrager 23 mio. kr. De helt store udgifter ligger på "Velkommen til Nationalpark Vadehavet" som afsluttes med udgangen af 2023. Forsinkelserne skyldes primært at det er svært at få tilladelser til projektet især hos Kystdirektoratet.

Simon Simonsen påpegede, at opsparingen skal bruges. Peter Saabye Simonsen bekræftede dette og forklarede, at langt de fleste midler er allokerede og de kan derfor ikke tages fra os, men det er ikke et godt signal til politikerne, at pengene ikke bruges.

Bestyrelsen godkendte budget 2023 og budget for 2024-2026.

Grupperingen af opgavenumre blev fremvist. Sekretariatet havde lavet et forslag. Bestyrelsen mente, at der var for mange 'totaler', som forvirrer og gør, at man mister overblikket, men en forenkling vil være godt. Peter Saabye Simonsen var klar over, at det fremlagte forslag ikke er optimalt pga. totalerne og fordi der opfindes nye projektaktivitetsnavne, som ikke indgår i nationalparkplanen og heller ikke kan genfindes i projektaktiviteterne. Det dur ikke. Han foreslog derfor, at grupperingen af opgavenumre udskydes til vi skal lave den nye nationalparkplan, som der skal arbejdes med i 2024.

Preben Friis-Hauge foreslog, at man har en sum-linje indenfor de enkelte grupperinger.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte regnskab 2022 og budget 2023-2026.

- Bestyrelsen besluttede at udskyde den foreslåede gruppering af opgavenumre til den nye planperiode.

Punkt 8: Henvendelse til Miljøminister Magnus Heunicke – Orienteringspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Danmarks Nationalparker har sendt et brev til den nye miljøminister Magnus Heunicke med en invitation til at mødes med nationalparkerne. Henvendelsen tager afsæt i tre problemstillinger, som præsenteres for ministeren på et eventuelt møde:

- Med afsæt i formuleringerne i Regeringsgrundlaget kan nationalparkerne komme med input til organiseringen af arbejdet i de nationalparker der er ligger eller kan komme til at ligge i de fire af Danmarks fem nationalparker.
- Ansøgning til EU om en gruppefritagelse for nationalparkerne om at undtages for statsstøttereglerne når nationalparkerne bidrager til naturgenopretning på (især) privatejede arealer i nationalparkerne

Orientering af ministeren om nationalparkfondenes arbejde i forhold til de formål og målsætninger, som nationalparkerne er etableret for at sikre, herunder arbejdet med at sikre den biologiske mangfoldighed og skabe vildere natur, men også den lokale opbakning som nationalparkerne har etableret.

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen drøfter brevet og tager orienteringen til efterretning

Referat:

Den 3. januar havde Danmarks Nationalparker møde i formandsforum hvor det blev drøftet hvordan vi kan få et møde med den nye miljøminister. Han er svær at få fat i og vi står tilsyneladende ikke højt på dagsordenen, men vi skal have et møde.

Dernæst vil Danmarks Nationalparker søge EU om gruppefritagelse for de minimis reglerne på naturprojekter. Derfor sendes en ansøgning afsted inden længe til EU, som skal følges op med møder i Bruxelles. Som bekendt er det de minimis reglerne der spænder ben for Danmarks Nationalparkeres mulighed for at realisere intentionen i lov om nationalparker om naturgenopretningsprojekter i især privatejede områder.

Punkt 9: Testcentre for havvindmøller, brev fra Kirkeministeriet – orienteringspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalparkchef Peter Saabye Simonsen har på vegne af formand Janne Liburd modtaget et brev fra ministeren for kirke og landdistrikter Louise Schack Egholm, som kvitterer for nationalparkbestyrelsens brev til daværende minister Christian Rabjerg Madsen, hvori bestyrelsen udtrykte misbilligelse af etableringen af testcentre for havvindmøller i og ved Nationalpark Vadehavet og UNESCO Verdensarv Vadehavet. Brevet fremlægges og bestyrelsen kan kommentere på det.

Der orienteres også om, hvorfor formandsskabet/erne for Nationalpark Vadehavets bestyrelse og råd har taget initiativ til et fælles møde "Stilhed før stormen" med bestyrelse, råd, udvalg og interessenter umiddelbart efter bestyrelsesmødet.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen tager orienteringen til efterretning

Referat:

Janne Liburd forklarede, at Nationalpark Vadehavet i efteråret skrev et bekymringsbrev til daværende indenrigs- og boligminister, som vi fik et intetsigende svar på. Dette er fulgt op af den nye kirkeminister i 2023 (planlægningen af testcentre er lagt over i Kirkeministeriet), som henviser til planinfo.dk, hvor der skulle ligge omfattende information om screeningen. Det er dog ikke umiddelbart fundet.

Preben Friis-Hauge orienterede om, at Det Rådgivende Udvalg for Vadehavet (RUV) har skrevet 2 bekymringsbreve og styrelsesdirektør Sigmund Lubanski har svaret, at man er opmærksom på, at der er nogle mulige naturmæssige udfordringer i at placere testcentre ved Vadehavet. Preben Friis-Hauge håber, at Sigmund Lubanski ønsker at gå i dialog med RUV. Sigmund Lubanskis svar er vedhæftet som bilag.

Janne Liburd orienterede om, at der er et omfattende materiale (avisartikler, breve, Miljøstyrelsens materialer mv.) om testcentre for havvindmøller i nationalparken i nationalparkens online Skyfish-database, der er tilgængelig for alle (klik på linket): <https://www.skyfish.com/p/nationalparkvadehavet/2233592>

Janne Liburd forklarede, at rammesætningen for dagens efterfølgende møde kl. 18.00 med fokus på testcentre for gigantvindmøller ved Vadehavet, er at skabe en status på og øget forståelse for hvad der står i det materiale Nationalpark Vadehavet har fået aktindsigt i. Materialet er udarbejdet af Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen som notat til screeningsrapporten som har udpeget de 6 lokationer for testcentrene, heraf de 3 ved Vadehavet. Miljø- og naturstyrelsen vurderer, at placering af testcentrene ved Vadehavet er svært foreneligt med loven. Det er ramsar-område, natur- og vildtreservat m.m.

Janne Liburd fortalte, at der er god medieopmærksomhed i aften. TV Syd kommer og filmer direkte kl. 19.30 og at hun netop har været i P4 Syd.

Peter Saabye Simonsen forklarede, at Flensborg Avis har grebet pressemeddelelsen og det er løftet ind i en politisk kontekst i Tyskland og at der er en medarbejder fra Nationalpark Schleswig Holstein med under mødet i aften. Herudover er de trilaterale partnere og Wadden Sea Boardet successivt orienteret.

Preben Friis-Hauge bekræftede, at Janne Liburd har været tydelig og han opfordrede til, at head of delegation bliver klædt på i forhold til det trilaterale samarbejde.

Peter Saabye Simonsen forklarede, at der er udpeget 6 områder til screening, heraf er 3 ved Vadehavet. Rygterne fra tilsyneladende fornuftigt orienterede kilder er, at et af de andre områder vurderes at være for småt og et kan ikke godkendes af forsvaret, så ud af de fire resterende, ligger de tre ved Vadehavet. Så vidt vi kan forstå lydene fra vandrørerne.

Punkt 10: Snæbel rapport – Orienteringspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavet har lidt poppet sagt en panda med fjer (Sortterne) og en med skæl (Snæbel). Snæblen er helt unik på verdensplan for 3-5 vandløb i det danske Vadehavsområde, især Vidåen. Der findes i alt ca. 4.500 snæbler. De er altså alvorligt truede.

Derfor kaldte Nationalpark-sekretariatet ind til et møde med kernen af de fagfolk fra DTU Aqua, kommunerne, Miljøstyrelsen m.v. der ved noget om snæbel og har arbejdet med snæbel de sidste år. Dagsordenen var alene at gøre status på hvad vi ved om snæblen og hvilke initiativer der er i gang. Ikke at konkludere eller definere aktiviteter til gavn for snæblen. Den fremlagte viden fra dagens indlæg er enten af oplægsholderne eller ved at Xenia har bearbejdet oplægsholdernes oplæg, lavet til en rapport/et notat om snæblen, som kort sagt gør status.

Dagens program viste i øvrigt, at der er faktisk rigtigt meget, som vi ikke ved om snæblen, især dens marine liv er nærmest helt ukendt, men også dele af dens liv i ferskvand ved vi reelt ikke noget om. Alt det fremgår af vedlagte bilag. Alle deltagere var i øvrigt rigtigt glade for indkaldelsen og flere opfordrede afslutningsvist Nationalpark Vadehavet til at indtage den centrale rolle i arbejdet med at sikre snæblens overlevelse.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen tager orienteringen til efterretning

Referat:

Simon Simonsen roste rapporten, som er affødt af et møde i 2022, hvor Nationalpark Vadehavet havde samlet de folk der ved noget om snæblen. Formålet med mødet var at lave en status på vores viden om snæbel, ikke at lave forslag til projekter mv. Det kom frem på mødet, at der er meget vi ikke ved om snæblen. En undersøgelse fra 1995 viser fiskebestande i åer og havet, og danner en god baseline for det nuværende arbejde. Den 19. januar havde Nationalpark Vadehavet samlet sportsfiskerforeningerne og drøftet emner man kan arbejde videre med i forhold til åerne, vandløbsforbedring, fisketurisme osv.

Simon nævnte, at det er gode eksempler på initiativer, hvor vi samler folk som kan drøfte hvad der kan gøres i forhold til fisketurisme mv., og her er Nationalpark Vadehavet som facilitator en god neutral platform.

Preben Friis-Hauge fortalte, at snæbelrapporten er med på RUVs møde den 3. marts og bliver bredt ud i den sammenhæng.

Bestyrelsen drøftede snæbelrapporten og herunder også det store snæbelprojekt, som blev gennemført for nogle år siden, og som ikke gav mange flere snæbler, men styrkede laks og havørreders muligheder for at trække ind og ud af vandløbene. Det gav også anledning til en kort diskussion om, at der er tendens til, at når der er et godt laksefiskeri for lystfiskere, så er der flere og flere private som opkøber fiskerettigheder til åerne. Det medfører at lokale unge og gamle udelukkes fra å-fiskeriet, uagtet at det er frivillige lystfiskere og kommunerne samt staten der har skabt grundlaget for at laksefiskeriet er blevet attraktivt. Varde Kommune er i tæt dialog med mange VÅS (Varde Å Sammenslutningen) og flere andre i området og bakker op om, at private kapitalstærke aktører ikke skal høste alle de fordele der er skabt af andre.

Ulrik Lorenzen roste nationalparkens initiativ og foreslog at nationalparken fortsat tager initiativ til at sikre snæblen i samarbejde med alle de andre relevante aktører, hvor Naturstyrelsen også gerne bidrager. Naturstyrelsen har også oplevet at aftaler med tidligere lodsejere er fortolket anderledes end tænkt og synes heller ikke, at den private overtagelse af fiskerettighederne er så positivt. Naturstyrelsen vil fortsat gerne bidrage.

Peter Saabye Simonsen fortalte, at deltagere fra snæbelmødet, lige som Ulrik Lorenzens netop har foreslået, har udtrykt, at det vil være godt om nationalparken vil fortsætte arbejdet med at sikre snæblens overlevelse.

Punkt 11: Nyt fra bestyrelse – Orienteringspunkt (40 min)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en kort orientering fra de enkelte udvalg og projekter herunder

- Status på partnerprogrammet v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på Vadehavets Formidler Forum v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på kulturudvalget v/Marco Brodde
- Status på naturudvalget v/Simon Simonsen
- Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen
- Status på græsning v/Esther Hoftijzer (afbud) se Ledelsesorientering
- Status på nationalparksområdet v/Preben Friis-Hauge
- Status på prædation v/Jan Holm
- Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Janne Liburd
- Status på sundhedsindsatser v/Janne Liburd
- Status på samarbejdet mellem de danske nationalparker og styrelserne v/Janne Liburd

Indstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat indstiller at:

- bestyrelsen tager orienteringerne til efterretning.

Referat:

- Status på partnerprogrammet v/Birgitte Loeff Schmidt

Der er partnerdag den 8. marts, hvor der er taget hensyn til forskellige interesser, og hvor fokus vil være at støtte op om partnersamarbejdet.

- Status på Vadehavets Formidler Forum (VFF) v/Birgitte Loeff Schmidt

Der er en fantastisk energi i VFF, som blev rost. Marco Brodde bekræftede det og fortalte, at der fortsat er samarbejdsflader med NPV. Der er forskellige grupper i gang som skal forme sig selv, der er undervisningsforløb og meget mere.

- Status på kulturudvalget v/Marco Brodde

Marco Brodde fortalte, at man afventer at rådet kommer med input til "Fortællinger fra Vadehavet" hvor unge interviewer ældre. Man har brug for erfaring fra hele området fra nord til syd.

Kunst, Kulturarv og Kobbersnepper er ved at forberede udstillinger i maj og juni i Højer, på Fanø og i Middelfart. Man er ved at lave en bog som dokumenterer projektet, som burde udkomme i juni måned.

- Status på naturudvalget v/Simon Simonsen

Der har været møde i november og marts. Handlingsplanen er ved at være udmøntet og Simon Simonsen var meget tilfreds med indsatsen. Oversigt over særlig værdifuld og sårbar natur giver udfordringer. De arbejder på at lave et kort med GIS-lag, da et fysisk kort vil være uddateret i løbet af kort tid.

Preben Friis-Hauge fortalte, at man i Varde har "Kommunen på kort", hvor man kan finde lag. Han spurgte om det vil være tilstrækkeligt.

Simon Simonsen forklarede, at det er det tankesæt man arbejder med og få det lagt ind som et samlet kort.

Man har allerede et billede af områderne på baggrund af Thomas Bregnballes arbejde med fugle og det vil man gerne udbrede til andre områder. Udvalget ser allerede nu på hvilke indsatser de kan arbejde med i næste planperiode. Næste møde er den 20. marts.

- Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen

Der bliver et kort møde i udvalget efter forskningsdagen på fredag, hvor man skal beslutte om man skal udvide udvalget med Egon Moe, som arbejder med landdistriktsudvikling. Spørgsmålet er, om udvalget er ved at blive for stort. Man vil se på kommissoriet, for at se om man dækker fagområder, antal medlemmer, antal møder mv., for at sikre udvikling. Der vil også være status på aftenens møde om testcentre for vindmøller. Hvilke argumenter kan man bruge, for at forhindre at møllerne sættes op her. Det burde udvalget kunne komme med saglige og faglige argumenter for. Karsten Laursen har tidligere sendt et notat til Esbjerg Kommune, som brugte det i deres henvendelse til forhenværende indenrigsminister.

Der vil være orientering fra det trilaterale forskningsudvalg.

Forskningsudvalget havde taget hul på samarbejdet med Dansk center for vadehavsforskning, som har fin sammenhæng med udvalget.

- Status på græsning v/Esther Hoftijzer

Da der var afbud fra Esther Hoftijzer, var hendes orientering fremsendt på mail og indsat her:

Græsningsforeningen Nationalpark Vadehavet har holdt bestyrelsesmøde den 7. december 2022 og 31. januar 2023. De har arbejdet videre med at få skabt et samarbejde med Esbjerg Kommune, hvorfra der nu foreligger en klar, politisk udmelding om, at man gerne vil være med. Efter aftale med naturafdelingen hos Esbjerg Kommune er udarbejdet et konkret oplæg til samarbejdet, som drøftes ved et fælles møde i februar.

Der arbejdes videre med nye græsningsprojekter med Varde Kommune.

Den 19. december blev der holdt møde med kødgrossisten SMG Øko fra Sjælland og studeproducent Ole Andresen om udviklingen af forbruget af oksekød fra Nationalpark Vadehavet på restauranter i Københavnsområdet. Der er bl.a. udarbejdet forslag til '10 gode grunde til at spise oksekød fra Nationalpark Vadehavet'.

I forhold til projektet "Natur og landbrug i marsken" er der sket følgende:

Den 10. januar havde græsningsforeningen et godt møde med direktøren for Den Økologiske Jordfond (DØJ) og Dansk Økojord (DØ), Kim Qvist. Her blev der indgået aftaler om udviklingen af projektet vedrørende et modellandbrug i nationalparken under overskriften 'Natur og landbrug i marsken'.

DØJ og DØ er meget positive overfor projektet, som med dette samarbejde er kommet et betydeligt skridt nærmere en realisering.

Der er i perioden arbejdet med at få lavet en mere retvisende forretningsmodel og med få skabt partnerskaber samt med at forberede en konkret fundraising til projektet.

- Status på nationalparkskibet v/Preben Friis-Hauge

De frivillige er ved at planlægge årets sejlads. Nationalparkskibet er meget populært – særligt hos folkeskolerne, men også hos nationalparkpartnere. Skibet er allerede booket til flere sejlads i 2023, herunder af skoler og Københavns Universitet.

De frivillige har fortsat arbejdsdage på skibet og har blandt andet sat hylder op i skabene. Skærm og computer er fjernet fra skibet, da de frivillige synes, at den mundtlige formidling fungerer bedre. Stor respekt for det.

Redningsflåder ligger stadig hos Viking og bliver hentet i april. De frivillige er ved at få lavet en studs til sortvandstanken (spildevand/toiletvand). Det undersøges hvordan kranen bedst sælge. Norlys' donationsskilt er monteret og kistebænkklåg er renoveret. Herudover er der lavet APV til service af oliefyr samt nødstart af hovedmotor.

De frivillige undersøger en lang række ting som varmelegeme til instrumentpanel, om vi skal have skiftet radiobatterier, reparation af returløb i toilettet, tænd-spole ved nødgenerator mv.

- Status på prædation v/Jan Holm

Det går rigtig godt, Jørn Bøgen er hele tiden i medierne – senest med vaskebjørne, som er set på Rømø. Det går rigtig godt i teamet og de ”skyder på livet løs”. De har arrangeret en aften med de vilde dyrs tilstand og blyfri ammunition. Der kommer en dyrlæge fra miljøstyrelsen og fortæller. De er gode til at holde gryden i kog.

- Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Janne Liburd

Janne fortalte at der er WSB møde den 15.-16. maj i Danmark.

- Status på sundhedsindsatser v/Janne Liburd

Intet nyt, se Ledelsesorientering.

- Status på samarbejdet mellem de danske nationalparker og styrelserne v/Janne Liburd

Kommunerne har haft Christina Føns som repræsentant i WSB, og holdningen er, at man er bedst tjent med en embedsmand. Man har udpeget Henrik Studsgård, som er den nye direktør Teknik og Miljø fra Esbjerg Kommune. Han suppleres af Klaus Bertram Fries fra Varde Kommune. Der er også udpeget Hans Erik Cutoi-Toft som medlem af den danske delegation, men han er tilsyneladende allerede erstattet af en ny og anden repræsentant fra Kystdirektoratet.

Punkt 12: Nyt fra sekretariatet – Orienteringspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Sekretariatet orienterer om status på arbejdet med aktiviteter, opgaver og projekter siden sidste bestyrelsesmøde, herunder også eventuelle nye projektmuligheder.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller at:

- bestyrelsen tager orienteringen til efterretning

Referat:

Bestyrelsen takkede for en fin ledelsesorientering. Den giver et godt indblik i hvad der foregår. De bemærkede, at det var en fornøjelse med så mange "grønne klatter" som er lig med at projektet følger planen.

Punkt 13: Eventuelt og meddelelser (5 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen har her mulighed for at komme med meddelelser mv.

Referat:

Preben Friis-Hauge orienterede om, at Varde Kommune, sammen med otte andre, har søgt om at blive kystvandråd. Der etableres fire kystvandråd og Vadehavets Kystvandråd er det ene. Den 'vadehavsalliance' der er stiftet i 2022 vil sidde i dette råd, herunder nationalparken. Preben Friis-Hauge er peget på som et muligt formandsemne.

Da Preben Friis-Hauge var til møde i regionsrådet spurgte han om regionen ikke har hørt noget om testcentre for havvindmøller. Det er de ikke orienteret om.

Jan Holm fortalte, at der har været stor opmærksomhed om no fence på Fanø og der har været en fin artikel om det i "Jægerne". De håber, at det bliver godkendt at bruge metoden til hegning.

Inger Jensen orienterede om, at DN Esbjerg har indgivet forslag om, at Marbæk Plantage bliver fredet, for at skabe større sammenhæng mellem lysåbne naturarealer, hvilket vil forbedre forholdene for ensianblåfuglen. Fredningsnævnet har afholdt møde og der er stor bevågenhed om emnet. Især brugerne er kritiske, lodsejerne er dog positive. Der bliver ikke tale om yderligere restriktioner, men en plejeplan, hvor man ser på hvordan man kan skabe sammenhæng og der vil skulle fældes træer, men ikke mange på en gang. Det er en langsom proces der vil foregå. Fredningsnævnet har 2 år til at beslutte sig.

Peter Saabye Simonsen fortalte, at Anne Husum Marboe er blevet kontaktet af 2 museumsinspektører, som ønsker et samarbejde omkring projekter til gavn for bevaringsværdige bygninger.

Janne Liburd takkede for et godt møde og bestyrelsen fortsatte til Fællesmøde om testcentre for gigantvindmøller ved Vadehavet.